

PS 011/04 NOU 2003:25: Ryssdalsutvalgets innstilling til ny lov om universiteter og høyskoler

Forslag til uttalelse

Ryssdalsutvalget la fram sin innstilling med forslag til ny felles lov for statlige og private høyskoler og universiteter 23. september 2003. Utvalget har delt seg i et flertall og et mindretall. Høringsuttalelsen vil fokusere på tilknytningsform, gratisprinsippet og forholdet mellom statlige og private institusjoner – alle punkter der utvalget har dissens. Det er også dissens på spørsmålet om ledelse og styring. Dette oppfattes imidlertid som et mer internt relatert spørsmål, som kommunen ikke har noen bestemte meninger om.

De politiske mål som ligger bak ideen om en desentralisert institusjonsstruktur er uttrykt som følger i stortingsmelding 36 (1998-99): *å "fremme rekruttering fra alle deler av landet, og for å sikre kvalifiserte arbeidstakere....Å sikre livskraftige høgre utdanningsinstitusjoner i distriktene og å styrke de regionale forskningsmiljøene vil være viktig slik at de kan tjene ikke bare som utdanningssted, men som ressursentre for sitt nærområde og for arbeids- og samfunnsniv i vid forstand"*. Denne målsettingen ligger også til grunn i Ryssdalsutvalgets innstilling (s.110).

Hammerfest kommune oppfatter det slik at det i denne målsettingen ligger en markering av et politisk ansvar. Vi mener at de hensyn som ligger bak disse politiske målsettingene fortsatt er kritisk viktige for utviklingen av alle deler av landet. For Finnmark er dette særlig viktig i en situasjon der næringsgrunnlaget blir stadig mer kunnskapsbasert, enten det gjelder tradisjonelle næringer som fiskeri, eller nye næringer som petroleumsvirksomhet i nære kystområder. Et solid kunnskapsgrunnlag er også kritisk viktig for en forsvarlig og bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget, og for almindannelsen i en etnisk og kulturelt svært sammensatt befolkning.

På denne bakgrunn er Hammerfest kommune skeptisk til forslag som kan svekke dette politiske ansvaret og overlate utviklingen av kunnskapssystemet til lite forutsigbare og styrbare mekanismer. Dette vil vi utdype i forhold til enkeltpunktene som følger.

Tilknytningsform

Flertallet i utvalget foreslår en endring av tilknytningsform fra forvaltningsorgan til selveiende institusjon. Vi er enig med utvalget i at akademisk frihet slik den er definert i Lov om universiteter og høyskoler er en viktig verdi å hegne om. Vi mener imidlertid at denne verdien har en tilstrekkelig sikring gjennom dagens tilknytningsform.

Vi mener videre at dagens tilknytningsform i større grad vil sikre videreføring og videreutvikling av høgre utdanning i alle deler av landet. Ved overgang til selveiende institusjoner legges det til rette for at etterspørselen fra studenter eller næringslivet i stor grad vil være avgjørende for hva som blir tilbudt. Selv om utvalget sier at *"det er ikke noe mål at det skal gjøres mer bruk av markedsmekanismer i den forstand at betalende aktører (...) skal få noen oppgradert maktposisjon i forhold til universitetene og høyskolene"* (s.112), så frykter vi at nettopp dette vil skje ved utvalgets forslag.

En konsekvens kan være at evnen til å utføre det brede samfunnsoppdraget som følger av de målsettinger som er gjengitt over enten forvitrer på grunn av manglende betalingsvillighet i markedet, eller blir nedprioritert i forhold til en mer rendyrket økonomisk tilpasning. I den sammenheng kan det henvises til de siste års studentopptak som viser klare sentraliseringstendenser, med sviktende økonomi i institusjonene som en sannsynlig konsekvens.

Det argumenteres i innstillingen med at UH-institusjonene vil få mer frihet hvis de blir selveiende institusjoner, men det er ikke definert hvilken frihet man snakker om. Kvalitetsreformen har ført til at institusjonene har fått større autonomi enn tidligere, både når det gjelder styring, intern organisering og forvaltning av økonomiske midler, samtidig som staten har beholdt sitt overordnede ansvar. Dette ansvaret mener Hammerfest kommune staten fortsatt bør ha ved at man opprettholder ordningen med forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Gratisprinsippet

Hammerfest kommune er enig i hovedprinsippet om at høgre utdanning skal være gratis. Flertallets forslag om at studier som er fullfinansiert skal være gratis, er uklart og vi er ikke sikre på at dette innebærer en lovfesting av gratisprinsippet. Mindretallets forslag definerer bare EVU-studier som mulige å ta betaling for. Dette er et bedre utgangspunkt, selv om det i mange tilfelle vil være problematisk at enkelte studier kan være grunnutdanning for noen studenter, mens de kan tas som videreutdanning av andre. Dette punktet i lovforslaget bør utvikles videre.

Forholdet mellom statlige og private institusjoner

Utvalgets flertall har foreslått en felles lov for statlige og private institusjoner, mens mindretallet har ønsket å opprettholde prinsippet om at de private skal være et supplement til de statlige. Hammerfest kommune mener at det kan følge mange problemer med en fullstendig likestilling av statlige og private institusjoner, for eksempel kan det føre til et anbudssystem i forhold til utdannings- og forskningsoppgaver som burde være offentlige oppgaver. Det bør opprettholdes et skille mellom de to institusjonstypene. Det er mulig å gjøre nødvendige og ønskelige presiseringer i lovverket i forhold til de private høgskolene.

Oppsummering

Hammerfest kommune vurderer flertallets forslag om endret tilknytningsform som det mest dramatiske i det nye lovforslaget. Begrunnelsene som er gitt for dette er ikke gode nok, og vår viktigste innvending er at staten bør ha et overordnet politisk ansvar for høgre utdanning gjennom eierskap. Det framgår ellers av denne høringsuttalelsen at våre synspunkter i store trekk er sammenfallende med det synet mindretallet i Ryssdalutvalget har tilkjennegitt, selv om også deres forslag til fastsettelse av gratisprinsippet bør videreutvikles.

IV. Rådmannens innstilling:

Hammerfest formannskap vedtar ovenstående forslag til uttalelse som Hammerfest kommunes uttalelse til NOU 2003:25: Ryssdalutvalgets innstilling.

Hammerfest, den 14.01.2004

Dagny Haga
rådmann

Behandling i Formannskapet - 29.01.2004:

Som innstillingen - vedtatt mot en stemme.

Vedtatt i Formannskapet - 29.01.2004:

Hammerfest formannskap vedtar ovenstående forslag til uttalelse som Hammerfest kommunes uttalelse til NOU 2003:25: Ryssdalutvalgets innstilling.